

De qui és l'autoria en les arts visuals? Breu reflexió al voltant de la intel·ligència artificial

quaderndelesidees.press/de-qui-es-lautoria-en-les-arts-visuals-breu-reflexio-al-voltant-de-la-intel·ligencia-artificial/

29 de gener de 2024

A l'hora de preguntar-nos per la vigència dels drets d'autor en l'àmbit de la creació artística actual, és important emmarcar la qüestió reprenent diversos debats que es van desenvolupar al llarg del segle XX i que es prolonguen a dia d'avui de manera decidida. L'actualització de diverses nocions vinculades al contingut i abast dels drets d'autor, com són les d'originalitat, còpia o creativitat, ha de plantejar-se paral·lelament a la pregunta de què entenem per autoria en un context de creixent protagonisme de la intel·ligència artificial (IA). L'avenç de la IA, amb les possibilitats que obre i que tot just comencem a albirar, provoca un efecte disruptiu en relació no només amb la pròpia producció artística sinó també amb la mateixa noció d'autoria.

Fa uns mesos, l'artista berlinès Boris Eldagsen va rebutjar el premi d'una de les categories dels prestigiosos Sony World Photography Awards després de reconèixer que la seva obra, titulada *Pseudomnesia: The Electrician*, que consistia en un retrat de dues dones realitzat com si fos una imatge antiga, havia estat creada amb l'ajuda d'eines d'intel·ligència artificial.

L'artista va manifestar que la seva intenció era denunciar que aquells premis, que es troben entre els més coneguts i prestigiosos del sector, no disposaven de normes clares en relació amb el processament de les imatges.

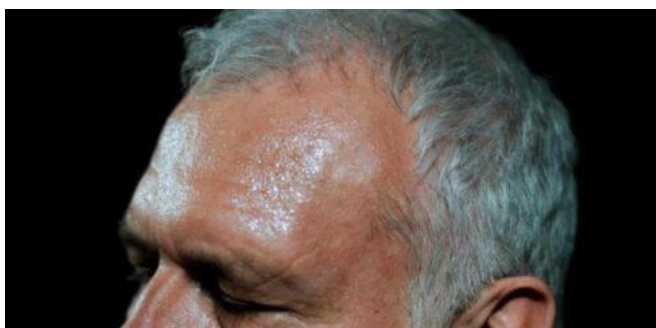

'Pseudomnesia' de Boris Eldagsen. La imatge premiada en el Sony World Award.

Aquesta polèmica va posar damunt la taula, una vegada més, tant la vigència dels drets d'autor en un món digital com la pregunta de com caldria regular-los jurídicament en el nou entorn protagonitzat per la IA. A més, ens situa davant de diversos interrogants de més abast sorgits des del primer moment d'aparició dels sistemes de reproducció mecànica de les imatges i que segueixen vigents a dia d'avui. Diversos teòrics i pensadors, com Walter Benjamin (*L'obra d'art a l'era de la reproductibilitat tècnica*, 1966), Jean Baudrillard (*Cultura i simulacre*, 1978) o Gilles Lipovetsky i Jean Serroy (*La pantalla global*, 2007, i *L'estetització del món*, 2015), han reflexionat sobre quina és la naturalesa de la imatge i el seu valor en un context caracteritzat per la seva proliferació en el medi social, en el qual quasi no podem distingir —o ha esdevingut irrellevant— si ens trobem davant d'un original, d'una còpia o, tal vegada, d'un simulacre.

L'oli 'A Belgian politician', de Luc Tuymans, és, gegons el tribunal, un plagi

Fotografia que Katrijn van Giel va publicar al diari De Standaard

Sense entrar ara amb detall en aquestes darreres qüestions, el que sí que podem constatar ràpidament és que a dia d'avui les nocions de creativitat, d'autoria i originalitat —per enumerar-ne només unes quantes— es troben en entredit i cal repensar-les. Podem preguntar-nos, per tant, si és original una obra feta a partir d'altres obres. O, també, en quin moment l'autor esdevé copista i, en lloc de ser original i creatiu com s'esperaria, es limita a plagiar. De la mateixa manera, ens podem preguntar fins a quin punt, com proposa [Austin Kleon](#), ser creatiu no és ser original o, tal vegada, l'originalitat es troba en la combinació singular del ja existent. Totes aquestes qüestions no són, com podem imaginar, de fàcil solució. Un cas prou interessant relacionat amb els conceptes apuntats fou el que es va

plantejar quan el pintor belga Luc Tuymans va ser condemnat per un tribunal de la ciutat d'Anvers, que va considerar que l'artista havia vulnerat els drets d'autor en utilitzar una fotografia de Katrijn van Giel per crear la pintura *A Belgian Politician* (2011). Així, tot i que la intenció del pintor —segons ell mateix va al·legar— hauria estat la de realitzar una paròdia política, aquest fet no va ser estimat pel tribunal.

Actualment, ens trobem en un nou context tecnològic que encara ens ha portat més reptes. I el debat està doblement servit. Ja no només hem de pensar quins són els contorns de la creativitat i l'originalitat, sinó quin és l'estatut mateix de l'autoria. És a dir, a qui cal atribuir l'autoria de les creacions en què s'ha emprat la IA? Tal vegada, un precedent que, per analogia, ens pot ajudar en aquesta reflexió el podem trobar l'any 2011, en una selfie realitzada per Naruto, un macaco de l'Illa de Silawesi (Indonèsia). Naruto va protagonitzar un fenomen viral a Internet amb aquella *selfie*, arran de la qual es va plantejar un litigi davant els tribunals per determinar l'autoria de l'autofotografia. El cas és que el fotògraf David Slater va deixar una càmera preparada amb autofocus i gran angular a disposició dels macacos, que es van posar a jugar amb la càmera. El resultat fou, entre altres, la coneguda autofoto. La batalla legal va començar quan Wikipedia va decidir emprar una d'aquestes fotografies a l'entrada Macaco negre de Sulawesi. El fotògraf David Slater va exigir la retirada de la imatge en no haver autoritzat la seva reproducció. La resposta de Wikipedia fou que la fotografia era de domini públic, ja que havia estat realitzada per un animal. Per la seva part, la US Copyright Office va determinar que no es podien atribuir drets d'autor a una obra creada per la natura i, més concretament, per animals. No obstant això, l'organització People for the Ethical Treatment of Animals (PETA) ho va recórrer amb l'objectiu d'aconseguir el reconeixement de drets d'autor per a Naruto. Finalment, el 2017 es va arribar a un acord pel qual el fotògraf cedia el 25% dels beneficis que generés l'autofoto de Naruto a la protecció de l'hàbitat dels macacos d'Indonèsia.

El cas Naruto ens situa, per analogia, en un espai molt proper al que succeeix amb les creacions generades amb l'ajuda de la IA. A diferència dels casos Eldagsen i Tuymans, el cas Naruto no només ens interroga en relació amb l'originalitat i la creativitat artística sinó que també ens porta a preguntar-nos a qui corresponen els drets d'autor. És a dir, més enllà de la dificultat de determinar quin és l'abast del contingut dels drets d'autor, de la mateixa manera que ens preguntem si un animal pot ostentar l'autoria d'una fotografia, podem també interrogar-nos sobre la capacitat d'autoria de la IA.

Les discussions sobre l'estatut de l'autoria les van plantejar, fa unes quantes dècades i principalment en el marc de la teoria literària, autors com Roland Barthes (*La mort de l'autor*, 1968), Michel Foucault (*Què és un autor?*, 1969) o Umberto Eco (*Lector in fabula*, 1979). Dit molt ràpidament, aquests i altres autors van qüestionar la rellevància del que s'entenia per autor fins al moment. I varen posar l'èmfasi, més que en l'autor, en el text escrit i la interpretació que en fa el lector, ja que és aquest darrer qui acabarà fixant el sentit del text. Aquest balanceig de l'èmfasi des de l'autoria de l'obra a la seva recepció, és extrapolable a qualsevol artefacte cultural en general i a les arts visuals en particular. De la mateixa manera

que un text, literari o artístic, es compon de cites d'altres textos i dona lloc a infinites interpretacions, l'autoria d'una obra artística o de qualsevol altre acte de creació no és una categoria fixa sinó que es troba en constant evolució.

Preguntar-nos en relació amb el plagi, la creativitat o l'originalitat de les creacions artístiques generades per IA ens porta, per una banda, a intentar determinar quin és l'abast d'aplicació i el contingut dels drets d'autor. En aquest sentit, el debat sobre si el material generat per IA és o no original està servit. Però també, per altra banda, com en el cas Naruto, la IA obre la porta a interrogar-nos sobre la mateixa noció d'autoria. Així, a mesura que la IA es va desenvolupant i ens ofereix «solucions» que democratitzen la creació i que es presenten com a «propostes acabades», pot quedar supeditada la imaginació i la creativitat humana. Tal vegada la IA serà una eina més que cal integrar a la pràctica artística, com va succeir amb la càmera fotogràfica, l'ordinador emprat per a l'edició, etc. O, tal vegada, serà una eina prou singular i específica que obre la porta a una forma de creativitat que qüestiona la centralitat del subjecte creador i ens interpel·la posant en entredit en què consisteix ser autor a dia d'avui.

Si t'ha agradat aquest article i vols rebre un butlletí amb els nous articles que publiquem envia'ns el teu correu electrònic i et subscriuràs a la Newsletter de Quadern.

Quadern de les ideesCapital Natural

He llegit i acceptat les condicions establertes en l'[avís legal i política de privacitat](#).

Retrat d'una femella Macaca nigra a Indonesia, que va activar la càmera del fotògraf David Slater.

Felip Vidal

Felip Vidal és doctor en Comunicació audiovisual i publicitat per la Universitat Complutense de Madrid. Exerceix la docència a l'Escola d'Art Llotja i a la Universitat Oberta de Catalunya (UOC) en assignatures del grau en Disseny i en Humanitats així com en el màster d'Humanitats. Les seves línies de recerca [...]

[Llegir més](#)